

آیین نامه رعایت و حمایت از حقوق مالکیت معنوی بین المللی منابع دیجیتال

مقدمه

مالکیت فکری ترجمه ای از اصطلاح **Intellectual Property** است، که برخی از حقوقدان ها از آن با تعبیر «مالکیت معنوی» یاد کرده اند. مالکیت فکری دو بخش دارد: بخش اول مربوط به «مالکیت صنعتی» و بخش دوم مربوط به «مالکیت ادبی و هنری» است. مالکیت ادبی و هنری یا «حق ابتکار»، خود به دو حوزه ی «حقوق مؤلف» و «حقوق مرتبط» بخش پذیر است. اصطلاح «حق مؤلف» که در حقوق رومی - ژرمنی به سبب توجه بیشتر به پدیدآورنده بیشترین کاربرد را دارد، معادل «حق نسخه برداری» مطرح در کامن لو به لحاظ تأکید بر جنبه ی مادی آثار فکری است که در معنای کپی رایت آورده شده است. حق نسخه برداری ترجمه ای از اصطلاح **Copyright** می باشد و نخستین بار در سال ۱۸۸۶ در «کنوانسیون برن» وارد عرصه ی بین المللی شد و به مسئولیت حمایت از کارهای ادبی و هنری اشاره کرد.

کپی رایت، حقی است که بر پایه ی آن به پدیدآورنده اجازه داده می شود درباره ی انتشار و فروش اثر ادبی، هنری یا علمی خویش با پشتوانه ی حمایتی قانون گذار، تصمیم بگیرد. این تصمیم گیری بدون دغدغه آن است که دیگران حقوق مادی و اخلاقی او را زیر پا نهند و او را از داشتن این حقوق مسلم محروم سازند. از این رو، کپی رایت تمهیدی قانونی است که برای حمایت از حقوق مادی و اخلاقی پدیدآورندگان یا تولیدکنندگان آثار ادبی، هنری و علمی پایه ریزی شده است. در پرتو این حق، به صاحب آن اجازه داده می شود که در مورد چاپ کردن یا چاپ نکردن اثر ادبی، خودش یگانه مرجع تصمیم گیرنده باشد و هر شخص معترض به این حق، اعم از حقیقی یا حقوقی، منع گردد.

سیر تکامل نشر اطلاعات از کاغذ به منابع الکترونیکی، سبب تغییر در نحوه تملک، اشتراک و دستیابی به اطلاعات شده و فراهم آوری و مجموعه گستره ی اطلاعات دیجیتالی را الزامی ساخته است. همچنین نیاز رو به رشد به محتوای تمام متن پیوسته که می تواند به راحتی قابل جستجو و از دور قابل دسترس باشد، کتابخانه ها را به سمت و سوی دیجیتال شدن سوق داده است. با توجه به سیال بودن محیط دیجیتالی و قابلیت استفاده آسان و بهره برداری از آن برای همگان و به مخاطره افتادن حقوق مؤلفان و ناشران، دسترسی به منابع بسیار حائز اهمیت است. از این رو هر کتابخانه دیجیتالی باید به این موضوع توجه ویژه داشته و در راستای حمایت از حقوق مؤلفان و ناشران و کپی رایت اقدامات مقتضی را در جهت شناسایی و استفاده منصفانه از منابع دیجیتالی فراهم نماید. به همین منظور آئین نامه و ضوابط رعایت و حمایت از حقوق مالکیت معنوی بین المللی منابع دیجیتال دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، در راستای تحقق یکی از وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مبنی بر «فراهم نمودن زمینه حمایت از حقوق مالکیت فکری»، پابندی به ساختارهای اجرایی لازم برای طراحی و استقرار کامل نظام حقوق مالکیت فکری در سطح ملی و همسویی آن با نظامهای بین المللی، تشریح نحوه حمایت از ایجاد دارایی های فکری و رعایت حقوق مؤلفین توسط کاربران تدوین و در تاریخ ۹۷/۰۲/۰۴ در شورای پژوهشی معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه هرمزگان به تصویب رسیده است که ابعاد مختلف این آیین نامه به شرح ذیل می باشد.

ماده یک: تعاریف

-مالکیت معنوی: شامل حقوق مرتبط با موارد ذیل است:

تمامی آثار علمی، ادبی و هنری در کلیه زمینه های فعالیت انسان، کشفیات علمی و سایر حقوقی که ناشی از فعالیت معنوی در قلمرو علمی، ادبی و هنری می باشد.

-دانشگاه: منظور دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان است.

-دارای فکری: دارایی های حاصل از خلاقیت های فکری انسان که می تواند در زمینه های مختلف دستاوردهای علمی و پژوهشی وی
اطلاق گردد.

-پدیدآورنده / پدیدآورندگان: به فرد یا افراد حقیقی اطلاق می گردد که یکی از مصادیق دارایی فکری را ایجاد کرده باشند.

ماده دو: اهداف

-ارائه چارچوبی شفاف در خصوص حقوق مالکیت فکری مؤلفین

-نهادینه سازی رعایت حقوق مالکیت فکری

-کاهش نقض حقوق مالکیت فکری توسط کاربران کتابخانه

-آگاه سازی کاربرانی که از تسهیلات و امکانات کتابخانه دیجیتال استفاده می نمایند نسبت به حقوق مالکیت فکری پدیدآورندگان منابع

ماده سوم: حقوق مؤلفین و محدودیت های قانونی

تمامی کاربران کتابخانه دیجیتال دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان اعم از اعضای هیأت علمی، دانشجویان، کارکنان دانشگاه و... که از تسهیلات، اعتبارات و امکانات این دانشگاه (در راستای انجام فعالیت های آموزشی و پژوهشی در طول زمانی که با دانشگاه همکاری دارند) استفاده می نمایند موظف به رعایت قوانین و حقوق حق مؤلف و مفاد قراردادهای منابع الکترونیک در مورد تمامی منابع قابل دسترس از طریق کتابخانه دیجیتال دانشگاه می باشند. لازم است همه افراد فوق در بدو عضویت در کتابخانه دیجیتال نسبت به قبول و رعایت مفاد این آیین نامه و ضوابط آن تعهد نمایند.

بند (۱): کتابخانه دیجیتال دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، مجاز است به منظور محدود کردن و یا قطع دسترسی به شبکه و منابع اطلاعاتی کاربرانی که مفاد قراردادها و قوانین حقوق مؤلفین را رعایت نکرده و یا نقض نمایند، اقدام نماید.

این آیین نامه با قوانین ملی و تعهدات بین المللی کشور سازگار بوده و در صورت تغییر در آنها، مورد بازنگری قرار خواهد گرفت.